

Реферат на тему: "Микола Зеров, життя та творчість"

Микола Зеров

Реферат

Тема: "Микола Зеров"

Микола Зеров — визначний літературознавець пореволюційної України, блискучий і відважний критик та полеміст, лідер славетної плеяди поетів, званої "неокласиками", першорядний майстер сонетної форми і незрівнянний перекладач античної поезії.

Народився 26 квітня 1890 року у місті Зіньків на Полтавщині. Батько його Кость був учителем, також займав посади в системі народної освіти. Микола Зеров учився в Охтирській гімназії до 1903, середню освіту завершив 1908 року в київській гімназії.

Закінчив з добрим успіхом історико-філологічний факультет Київського університету. До 1917 року вчителював у Злотопільській, а з 1917 — в 2 Київській гімназії. Водночас бере активну участь в українському літературному житті, що вийшло з підпілля в революції 1917, виступає як критик, редагує зразково бібліографічний журнал "Книгар" (1919 — 1920). Упродовж 1920-их років був професором літератури в Київському університеті, співробітником Академії наук, редактором багатьох книжкових видань.

Друкуватися почав 1912 в журналі "Світло", з 1913 року був співробітником газети "Рада". З першими поезіями (переклади) виступив 1918 року. За його життя вийшло дві поетичні збірки: АНТОЛОГІЯ АНТИЧНОЇ ПОЕЗІЇ, переклади з Катулла, Вергілія, Горація, Проперція, Овідія, Марціала (Київ, в-во "Друкар"; 1920, 63 стор.), КАМЕНА, поезії (Київ, в-во "Слово", 1924, 80 стор.). Дуже рано потрапив під постійний вогонь партійної офіційної критики. Тому його поетична творчість повніше могла бути видана тільки після його загибелі. На еміграції майже всі його сонети (85 оригінальних і 28 перекладних) видані в одному томі Sonnetarium (Берхтесгаден, в-во "Орлик", 1948, 196 стор.). Решта поезій, що їх вдалося зібрати, видані в збірці CATALEPTON (Філядельфія, США, в-во "Київ", 1951, 79 стор.) та COROLLARIUM (переклади, рецензії і листи, Мюнхен, 1958). Хоч життєвий шлях Зерова був обірваний на середині, він устиг видати методологічно оригінальний історико-літературний нарис НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО, вип. I (Київ, в-во "Слово", 1924, 135 стор.), а також багато статей з історії і теорії літератури та літературно-критичних і полемічних статей, частина яких була видана книжкою ДО ДЖЕРЕЛ, літературно-критичні статті (Київ, в-во "Слово", 1926, 131 стор. — друге, значно пізніше, але теж не повне, видання цієї збірки було у Львові 1943, 272 стор.). Також книжка ВІД КУЛІША ДО ВИННИЧЕНКА. Нариси з новітнього українського письменства. (В-во "Культура", Київ, 1929).

Як поет і перекладач і як літературознавець та критик Зеров вирізнявся на тлі збуреного і скаламученого до дна революцією літературного життя в Радянській

Україні, як твердий і блискучий алмаз. Високорозвинений естетичний смак, невпинно ростуча багата ерудиція, тонкий нещадний ум і культивоване серце позначались в його поезіях і в наукових та критичних працях. Противники без міри закидали йому як поетові літературщину, книжність, брак емотивної струни, втікання від сучасності. Вони ігнорували той факт, що під панцирем далеких тематичних мотивів античних і філософських ремінісценцій в поезії Зерова бив чуткий пульс сучасника, у якого тонка мисль і порух культивованого серця давали чарівний стоп поетичного твору. Зеров бачив небезпеку для України російської революційної психології, головна ірраціональна пасія якої була зруйнувати все попереднє до тла. На Україні ця психологія, опинившись в ролі військово-політичного окупанта, діяла як свідомий план нищення всіх тисячолітніх набутоків і скеровань нації. Зеров бачив культурно-історичну місію українського відродження також у тому, щоб переймати і розвивати далі ліпші скарби антично-європейського культурного круга, до якого в його уяві історично належить Україна. З другого боку, він бачив страшну колоніальну культурну відсталість свого народу, завдяки якій варварські антикультурні руїни елементи легко брали гору. А оскільки він був не тільки спостережник, а й активний учасник свого часу, то і його статті, і чимало його сонетів таять у собі гостре вістря убивчої іронії чи й сатири і є яскравими пам'ятниками свого часу.

Як педагог, науковець і критик — Зеров був нещадний до лінивого примітивізму й неуктства та вимагав найвищого рівня. На здібнішу літературну і наукову молодь він мав величезний вплив, незалежно від її до нього особистих симпатій чи антипатій. Який активний був з нього сучасник — свідчить той факт, що він єдиний з такою великою відвагою і рішучістю підтримав революційний виступ Миколи Хвильового і інших членів ВАПЛІТЕ проти насильницької російсько-комуністичної культурної гегемонії в Радянській Україні. Строгий і опанований клясицист подав руку непогамовному романтикові, що накреслював перед українською молоддю візію великого українського відродження як явища загальнолюдського масштабу і значення.

Яка вітальна сила була в цього лицаря культури — свідчить той факт, що він, висланий 1935 року в легендарно-страхітливий концтабір на Соловки, втративши єдиного сина, свободу і все найдорожче — в умовах жорстокого режиму, голоду, холоду й перевиснаження фізичною працею, — далі писав сонети і далі працював над перекладами Вергілієвої "Енеїди". Вістки про нього загубились серед масових розстрілів, що таємно відбувались у концтаборах СРСР в 1937 — 38 роках.

Микола Зеров справедливо вважається лідером "неокласиків" — групи поетів, перекладачів, літературознавців і критиків, до якої зараховують також О. Бургардта, М. Драй-Хмару, М. Рильського і І. Филиповича. Хоча вони і формально не утворювали окремішньої літературної організації, можна вважати їхню спільність у високих естетичних критеріях, що полягали в пріоритеті загальнолюдських цінностей у мистецтві. У своїй оригінальній поетичній творчості Зеров віддав, перевагу сонетам і александрійським віршам, які вирізнялися досконалістю форми і глибинним філософським проникненням у буття. Як перекладач він здійснив багато в чому

неперевершені на сьогодні інтерпретації латиномовної античної спадщини, французьких "парнасців", а також творів багатьох інших класичних поетів.

Зеров-критик брав активну участь у "так званій літературній дискусії 1925-1928 років, підтримавши й теоретично обґрунтувавши позицію М. Хвильового. Йому також належить значна кількість змістовних досліджень з історії української літератури. Окремими виданнями на Україні вийшли книжки "Антологія римської поезії" (1920), "Камена", "Леся Українка", "Нове українське письменство" (1924), "До джерел" (1926), "Від Куліша до Винниченка" (1929).

Літературна творчість М. Зерова постійно супроводжувалася злісними нападками вульгарно-соціологічної критики, а з кінця 20-х років почалося справжнє політичне цькування письменника. 1930 року його допитували на суді як свідка у так званому "процесі СВУ". А в ніч із 27 на 28 квітня 1935 року він був заарештований під Москвою на станції Пушкіне. 20 травня його відправлено до Києва для слідства. Звинувачення: керівництво контрреволюційною терористичною націоналістичною організацією.

Після певних "тасувань" "групу Зерова" остаточно було визначено в складі 6 осіб: Микола Зеров, Павло Филипович, Ананій Лебідь, Марко Вороний, Леонід Митькевич, Борис Пилипенко.

Військовий трибунал Київського військового округу на закритому судовому засіданні 1-4 лютого 1936 року без участі звинувачених й захисту розглянув судову справу № 0019 — 1936; М. Зерову інкримінували керівництво українською контрреволюційною націоналістичною організацією і згідно з тодішніми статтями кримінального кодексу УРСР трибунал визначив йому міру покарання: десять років позбавлення волі у виправно-трудових таборах з конфіскацією приналежного йому майна. Цікава довідка у висновках по реабілітації М. Зерова: "Проверкой установлено, что бывший сотрудник НКВД УССР Овчинников, принимавший участие в расследовании данного дела, за нарушение социалистической законности осужден, а бывший сотрудник НКВД Литман за фальсификацию следственных материалов из органов госбезопасности уволен по фактам, дискредитирующим звание офицера". Отже, як насмішка звучало зізнання М. Зерова на Суді: "С моей стороны был только один раз сделан призыв к террору — в форме прочтения стихотворения Кулиша на собрании у Рильского". Йдеться тут про читання Зеровим вірша П. Куліша "До кобзи" на квартирі Рильського 26 грудня 1935 року, де два "неокласики" і молодий письменник Сергій Жигалко пом'янули розстріляних за звинуваченням у приналежності до міфічного "об'єднання українських націоналістів" О. Близька, К. Буревія, Д. Фальківського, Г. Косинку та ін. Щоправда, випадком (випадком?) зайшов саме в цей час до Рильського і "представник газети "Пролетарська правда", присутність якого кілька разів згадувалася під час судового розгляду, але ні прізвища його не називалося, ні самого чомусь не допитувано, бодай як свідка, під час слідства...

На початку червня 1936 року етап із засудженими в цій справі прибув на Соловки. У короткі хвилини вільного часу Зеров повністю віддавався улюбленій справі —

перекладу. За багатьма свідченнями, він завершив багаторічну роботу над українською версією "Енеїди" Вергілія. (Рукопис цього перекладу пропав або знищений).

Без будь-яких додаткових підстав і пояснень "справа Зерова та ін." була нагальне переглянута особливою трійкою УНКВС по Ленінградській області 9 жовтня 1937 року. Як наслідок — Зерову, Филиповичу, Вороному, Пилипенку було винесено найвищу міру покарання — розстріл. Усі вони полягли 3 листопада 1937 року.

Ухвалою Військової Колегії Верховного Суду СРСР від 31 березня 1958 року вирок Військового трибуналу КВО від 1-4 лютого 1936 р. і постанова особливої трійки УНКВС по Ленінградській області від 9 жовтня 1937 року скасовані, справу припинено "за відсутністю складу злочину".

Микола Зеров реабілітований посмертно.

Використана література:

1. Українська література XX століття. – К., 2001.